

Het sociaal overleg in 2024

Een eigenzinnig overzicht van de sociale dialoog en de sociale conflicten in 2024. Elke week schuimden we de media af op zoek hoe tendensen, feiten en cijfers in beeld werden gebracht. Hieronder volgt een samenvatting met hier en daar commentaar als toemaatje.

We beginnen graag het jaaroverzicht van vorig jaar met onze wensen voor het nieuwe jaar. Wij geloven in het belang en de kracht van het sociaal overleg. Open conflicten horen erbij net zoals het rechtzetten van ontsporingen. Dialoog is belangrijk om polarisering te overbruggen. De sociale vrede is nodig om de uitdagingen waar we voor staan aan te pakken. We wensen met vele andere professionals en observatoren en hopelijk met u, beste lezer, dat de cultuur van het overleg zonder dogma's gehandhaafd en, op sommige niveau's, gerestaureerd wordt

Manou Doutrepont en Paul Soete

INTERPROFESSIONEEL OVERLEG

DE CONTEXT

Bij toepassing van de loonnormwet werd voor de periode 2023-2024 de indexering gewaarborgd en de loononderhandelingen on hold gezet. Een interprofessioneel akkoord over lonen was niet mogelijk geweest. De Regering gaf wel ruimte voor onderhandelingen in 2023 over de koopkrachtpremie.

Het feit dat de regering op haar laatste benen liep heeft natuurlijk een belangrijke invloed gehad op de lage activiteiten in het interprofessioneel landschap. Voor zij die de 80 jaar van het sociaal pact in de verf wensten te zetten was het toch een ontgoocheling.

EEN SABBATJAAR VOOR DE G10?

De Groep van Tien leek een sabbatjaar te genieten. In 2024 werd geen vordering gemaakt op interprofessioneel vlak om een alternatief uit te werken voor de toekomst van de loonvorming.

DE NATIONALE ARBEIDSRAAD BLIJFT ACTIEF

Nieuwe interprofessionele cao's zijn niet noodzakelijk een positieve indicator voor de werkgevers, gezien daarmee nieuwe regels bijkomen, maar zijn wel een indicator voor het interprofessioneel overleg. Hoe zat het nu met de productie van nieuwe interprofessionele cao's in 2024?

Voor de Nationale Arbeidsraad was 2024 geen jaar van nieuwe cao's. Dit is de tweede keer sinds het begin van de 21ste eeuw. Wel werden 5 aanpassingen van bestaande cao's goedgekeurd. Dit past in het schema dat we de laatste jaren kunnen observeren: de pare jaren zijn magere jaren voor de cao productie op dit vlak, de onpare jaren zijn productiever. Tijdens onpare jaren werden de laatste 10 jaar 46 nieuwe interprofessionele cao's gesloten. Tijdens de pare jaren waren er in totaal slechts 5. Dit is het gevolg van de tweejaarlijkse interprofessionele onderhandelingen en de bepaling van de loonnorm. Zelfs bij afwezigheid van een globaal IPA kwamen de interprofessionele sociale partners in de onpare jaren nog bepaalde regelingen overeen die al dan niet verder uit te werken zijn in sectoren en ondernemingen.

Daarnaast werden in de Nationale Arbeidsraad wel gewoontegetrouw technisch belangrijke adviezen geformuleerd.

Voor het overige ging in 2024 veel aandacht naar de Federal Learning Account, de digitale gegevensbank voor opleidingsrechten. Bij de werkgeversorganisaties zette de regeringsmaatregel veel kwaad bloed gezien de administratieve overlast. De invoering werd in meerdere stappen uitgesteld, wat tot afstel zou kunnen leiden.

EEN BLIK OP 2025

Interprofessioneel is het vooral uitkijken naar de plannen van een regering in wording. De eerste formateursnota bevatte heel wat punten die een impact kunnen hebben op de sociale dialoog. Uit onvrede hebben de vakbonden nu vastgelegd dat ze de 13° van elke maand actie willen voeren.

SECTOREN IN HET NIEUWS

Weinig nieuws op sectoraal vlak, gezien de akkoorden in de paritaire comites voor de jaren 2023 -2024 reeds in 2023 waren gesloten.

In de sector van de dienstencheques liep de spanning op wegens het opzeggen van de cao betreffende de eindejaarspremie en syndicale premie einde 2023. De vakbonden organiseerden een actiedag in februari. In december besliste de Vlaamse regering (1) de prijs van een dienstencheque te verhogen met één euro onder voorwaarde van een loonakkoord onder sociale partners, (2) de regionale tussenkomst te indexeren en (3) de fiscale aftrek af te schaffen.

De sectoren van de bewaking en van de schoonmaak kwamen in het nieuws met een internationale actiedag in juni .

LOONVORMING: TERUGBLIK OP DE KOOPKRACHTPREMIES

En verder werd er terug gekeken naar de koopkrachtpremies toegekend in 2023. De grote verschillen tussen sectoren viel op gezien (1) elk paritair comite zijn eigen definitie had van 'hoge winst' en 'uitzonderlijk hoge winst' en (2) de winstgevendheid in de ene sector hoger lag dan in andere.

De cijfers die de RSZ publiceerde geven een goed beeld van de omvang en de belangrijkheid van de premie. Globaal betaalden 39 694 werkgevers op de ongeveer 290.000 werkgevers aangesloten bij de RSZ een koopkrachtpremie, wat neer komt op 13,7 procent. 1.079.455 werknemers op de ongeveer 3 miljoen genoten een koopkrachtpremie, dit is 36 procent. De koopkrachtpremies bedragen gemiddeld 369 euro.

In welke mate de sectorale cao's op een correcte wijze zijn toegepast in de ondernemingen kan een punt van discussie zijn. Het lijkt weinig waarschijnlijk dat controles van de FOD WASO of de RSZ zich daarover zouden buigen. Unizo en andere organisaties hebben kritiek op de te ruime interpretatie van de 'hoge winst' in sommige sectorale cao's.

DE OPENBARE SECTOR VOORAAN IN DE SOCIALE CONFLICTEN

Wat conflicten betreft staan net als vorig jaar de openbare sector en de maatschappelijke dienstverlening op kop . Daarbij verdient de Vlaamse vervoermaatschappij De Lijn met voorsprong de titel van stakingskampioen 2024, met 15 vermeldingen van conflicten, 5 meer dan jaar ervoor. En met ruime voorsprong op de Waalse tegenhanger TEC, die maar 8 vermeldingen haalde .

Maar concurrentie was er zeker begin van het jaar met de gevangenissen waar overbevolking leidt tot sociale onrust, net zoals in Frankrijk.

Kwamen ook in het nieuws, zij het sporadisch, de Waalse openbare diensten, Bpost naar aanleiding van de kranten-deal en het het onderwijs.

HET ONDERNEMINGSOVERLEG WERD GEDOMINEERD DOOR HERSTRUCTURERINGEN EN SLUITINGEN

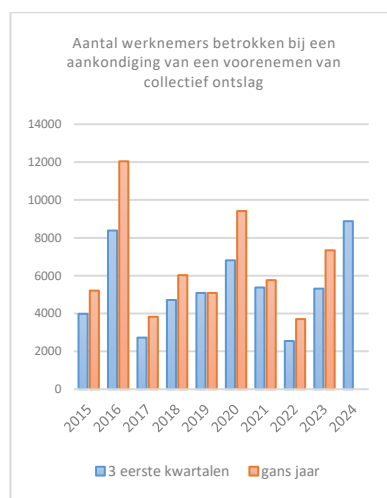
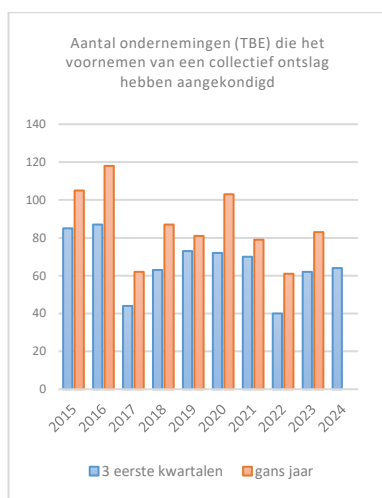
In de prive sector waren de sociale conflicten vooral gekoppeld aan sluitingen en herstructureringen, o.m. bij Beaulieu, Barry Callebaut, Decathlon en Milcobel.

Het jaar 2024 zal in het geheugen blijven als het jaar van het faillissement van de iconische busbouwer Van Hool en de aangekondigde sluiting van de fabriek van Audi in Vorst.

Bij Van Hool met zijn 2 400 werknemers zagen we een faillissement, weinig sociale onrust en geen sociaal plan. De begeleidingsmaatregelen waren beperkt tot inspanningen om een aantal werknemers van de busafdeling te laten overnemen door VDL en die van de industriële voertuigen door GRW . VDAB met Voka, Agoria en mtech+ organiseerden een jobbeurs waar 1500 bezoekers op afkwamen.

Bij Audi waren de 3000 werknemers, de toeleveranciers nog niet bijgerekend, geconfronteerd met een sluiting van de site zonder faillissement. De aanloop tot de sluiting was een lang en pijnlijk proces in een sfeer van een hoopgoplopend conflict. Bij het afsluiten van dit overzicht bleef een akkoord over een sociaal plan uit. De directie zal naar eigen zeggen de werknemers individueel benaderen met een fair plan.

Uit een vergelijking van de cijfers over de collectieve ontslagen gepubliceerd door de FOD WASO is het aantal collectieve ontslagen niet uitzonderlijk hoog maar het aantal betrokken werknemers is dat wel.

SOCIALE VERKIEZINGEN

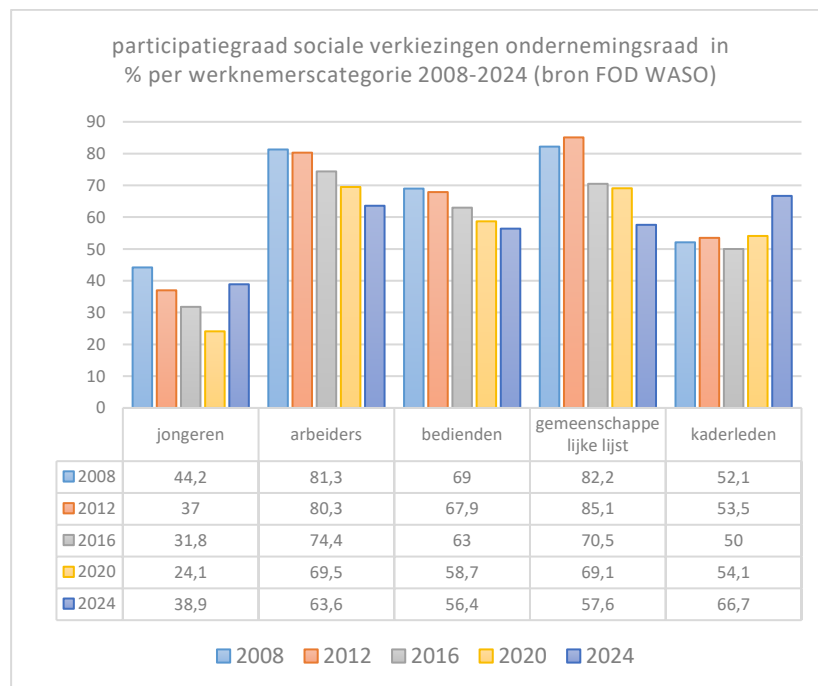
2024 was een jaar van verkiezingen: twee politieke en een sociale.

Gedurende 150 dagen was het ondernemingsoverleg in de ban van de sociale verkiezingen.

De pers besteedde er weinig aandacht aan.

Er zijn geen grote verschuivingen in de uitslag. Grosso modo ziet de verdeling er als volgt uit: ACV wint afgerond 50 procent van de stemmen, ABVV 35 procent, ACLVB 14 procent. Het saldo wordt verdeeld onder NCK en individuele lijsten.

De participatiegraad van arbeiders en bedienden bij de sociale verkiezingen schommelt rond de 60 procent. Kaderleden zijn meer dan ooit naar het stemhokje gegaan. De jongeren zijn onverwachts meer gaan stemmen dan vorige keren.

STAKINGEN EN CIJFERS

Cijfers van het VBO leren ons dat er elk jaar 10 à 14 nationale betogingen en stakingen georganiseerd worden. Cijfers die tot ons immaterieel cultureel erfgoed behoren. Of moeten we zeggen politiek erfgoed?

Internationale statistieken die vakbondsinstellingen in 2024 publiceerden honoreren België met een kampioensmedaille van de mobilisatiegraad. Een

kampioenschap waar zelfs de vakbonden niet fier op zijn en dat ze zelfs betwisten.

RECHTSPRAAK

De rechtspraak kreeg ook aandacht in de pers. Het Grondwettelijk Hof definieerde de voorwaarden van een eenzijdig verzoekschrift om blokkerende stakingsposten te laten opheffen. En het Hof van Beroep van Gent, in de lijn met het arrest van het Grondwettelijk Hof, verbiedt het blokkeren van de toegang tot winkels op eenzijdig verzoekschrift.

De rechtbank van Hasselt interpreteerde de loonnormwet zo dat ze de een proportionele loonsverhoging bij arbeidsduurvermindering verbiedt. Ze stelde een onderneming vrij van de toepassing van de cao gesloten in het PC van de dienstencheques die voorzag in het algemeen principe van de perequatie. Het is niet gekend of belanghebbende partijen in beroep gingen.

We noteerden tussenkomsten van Regeringen en rechters in het buitenland om te leren dat het stakingsrecht kan verschillen van land tot land.

SOCIAAL OVERLEG IN ANDERE LANDEN

NEDERLAND: HET BEELD VAN HET POLDERMODEL OP DE HELLING?

Zoals in 2023 waren er in 2024 heel wat sociale conflicten, zowel in de prive als in de openbare sector. Herkenbaar voor ons was de algemene actie over sectoren en bedrijven heen over het vroegpensioen. Ongewoon was het langdurige conflict in de branche van metaal en techniek (kleinmetaal), daar waar grootmetaal snel tot een nieuw sectoraal akkoord kwam. In september barste het conflict in de apotheken open en is nog steeds niet opgelost. Verder waren er nog open conflicten bij Heineken, de Universiteit van Amsterdam, DSM, de baksteensector en bij de spoorinfrastructuur beheerder Prorail, die het treinverkeer ontregelden.

De cao-loonstijgingen lagen gemiddeld op 6,6 procent en waren de hoogste in meer dan veertig jaar.

FRANKRIJK

Het sociaal klimaat leek in 2024 minder opgewarmd dan het jaar voordien, ondanks heel wat misbaar en dreigingen met acties. De Olympische spelen vormden een unieke kans voor sommige beroepen om druk op de ketel te

zetten. Het terrein van verzet is nu wel duidelijk verplaatst naar de politieke sfeer .

DUITSLAND

Meest spectaculair is wellicht het akkoord over de besparingen bij Volkswagen dat een evenwicht is tussen forse personeelsvermindering, loonblokkering en sociale vrede.

In de metaalsector werd een matig akkoord gesloten zonder noemenswaardig conflict .

VERENIGDE STATEN

Na het 'year of the strike 2023' was het blijkbaar veel rustiger in de VS maar er zijn tekens van revival van het sociaal overleg. Meest spectaculair was de staking van de fabrieksmedewerkers van meer dan 5 weken bij Boeing en de vrij korte maar toch belangrijke staking in de havens .

CANADA

Meestal geen info over dat land , maar nu toch gezien de conflicten die er in 2024 waren in de havens en bij de post. In beide gevallen werd de staking 'gebroken' door een tussenkomst van de regering die een arbitrage opdroeg .

INTERNATIONAAL ONDERNEMINGSOVERLEG

Bij de multinationale onderneming **Sanofi Italië** heeft men een internationaal pact gesloten over het gebruik van digitale technologieën, bij **Snecma** een Europees akkoord over veiligheid en gezondheid, bij **Safran** een EU raamovereenkomst over de mix gezins- en beroepsleven, en bij **DHL** over de dialoog op Europees vlak .

OOK DAT NOG

Social Dialogue Network organiseerde samen met de Nationale Arbeidsraad op 13 november een studienamiddag over de evolutie van het sociaal overleg. Een enig eerbetoon aan het sociaal pact van 1944, nu 80 jaar geleden, als een van de pijler van het sociaal overleg.